

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 23.6.2014
čj. UKZUZ 047868/2014

Zpráva č. 13 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 16.6.–22.6.2014

1. Počasí

Při trvalém severním proudění byly teploty poměrně nízké, ranní v intervalu od 3 do 10 °C, odpolední pouze 17–23 °C, jen na jihu oblasti výjimečně až 25 °C. Většinou bylo slunečno, skoro jasno až polojasno, jen občas až oblačno. Srážky byly jen nevýznamné, většinou z lokálních přeháněk, na mnoha místech ale žádné. Místy se začíná projevovat vláhový deficit, chybí zásoba vody z tajícího sněhu.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Obecně jsou polní plodiny v dobrém zdravotním stavu. I když ještě před pár týdny v porostech místy stála voda, v současné době se lokálně projevuje vláhový deficit. Zejména na jihu oblasti na úvratích nebo v ohniscích vadnou rostliny kukuřice nebo cukrovky, obiloviny rychleji žloutnou. V obilninách se vyskytují běžné druhy houbových chorob, lokálně dochází k přerůstání obilnin plevelnými trávami. V dalších okresech jsou ověřovány první výskyty plísně bramboru, lokálně způsobují problémy zvyšující se počty larev mandelinky bramborové. V cukrovce musely být ošetřeny až silné výskyty mšice makové. V ovocných sadech ještě lokálně přetrvávají silné nálety obaleče jablečného, místy i jabloňového a švestkového do feromonových lapáků.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 65–77 BBCH, střed květu až pozdní mléčná zralost)

První výskyty **růžovění klasů pšenice (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*)** zaznamenali 16.6. v okresech Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves) a Přerov (Radslavice).

Střední výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetřít se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Střední výskyty septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) zaznamenali v okresech Bruntál (Krnov) a Olomouc (Nedvězí).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra. **Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.**

Střední výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*) hlásili z okresu Jeseník (Adolfovice).

Sledování hnědé rzivosti pšenice se provádí ve fázích 29–30 BBCH (konec odnožování až začátek sloupkování), 31 BBCH (1. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti odnožích odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 odnože). Sleduje se počet napadených odnoží a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 20 a více % napadených odnoží, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 25 a více % při posledním pozorování.

Střední výskyt černání kořenů a báze stébel (*Gaeumannomyces graminis* var. *graminis*) byl pozorován v okrese Karviná (Starý Bohumín).

Střední výskyt min s larvami vtalky ječné (*Agromyza megalopsis*) na listech byl zjištěn v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Za škodlivé se považuje napadení 20 a více % odnoží.

Střední ohniskové zaplevelení chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*) a ovsem hluchým (*Avena fatua*) přerůstajícími kulturu pšenice pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Ves, Horní Fořt).

JEČMEN OZIMÝ (RF 75–85 BBCH, střední mléčná až těstovitá zralost)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Střední výskyt spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byl zjištěn v okrese Olomouc (Šternberk).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Střední ohniskové zaplevelení chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*) a ovsem hluchým (*Avena fatua*) hlásí z okresu Jeseník (Velká Kraš).

JEČMEN JARNÍ (RF 59–75 BBCH, konec metání až střední mléčná zralost)

Střední výskyty síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) pozorovali v okresech Jeseník (Javorník-Ves, Bílý Potok), Nový Jičín (Sedlnice) a Olomouc (Nedvězí).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

Střední zaplevelení ovsem hluchým (*Avena fatua*) bylo pozorováno v okrese Bruntál (Úvalno).

KUKUŘICE (19–36 BBCH, 9 a více listů vyvinuto až 6. kolénko patrné)

Silný výskyt drátovců (*Elateridae*) v porostu kukuřice byl zaznamenán v okrese Karviná (Dolní Lutyně).

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, po intenzivních srážkách v minulém období jsou lokálně v různém stupni polehlé. Z houbových chorob jsou na šešulích pozorovány pouze první a slabé výskyty alternariové skvrnitosti brukvovitých a šedé plísnovitosti brukvovitých. Rovněž šešuloví škůdci se objevují většinou slabě. Na máku jsou zjišťovány jen slabé výskyty houbových chorob a jen ojedinělý střední výskyt krytonosce makovicového.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 71–79 BBCH, asi 10 % až téměř veškeré šešule dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Střední výskyt larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** na okrajích pozemků zaznamenali v okrese Olomouc (Velký Týnec).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK (RF 40–54 BBCH, stonkování a butonizace až plné kvetení)

Ojedinělý střední výskyt **krytonosce makovicového (*Neoglocianus maculaalba*)** pozorovali v okrese Olomouc (Senice na Hané).

Pozorování imag se provádí v období, kdy je asi 10 % květů odkvetlých (fáze 52–54 BBCH) na 50 květech (na 5 náhodných místech na parcele se kontroluje vždy 10 květů v řádce).

Za škodlivý se považuje výskyt v průměru 5 a více brouků na jeden květ.

OKOPANINY

V dalších okresech jsou zjišťovány první výskyty plísně bramboru, výskyty vajíček a larev mandelinky bramborové jsou lokálně až střední. Mšice maková na cukrovce tvoří kolonie, výskyty jsou lokálně až silné a vyžadovaly ošetření insekticidy.

BRAMBOR (RF 35–65 BBCH, plný prodlužovací růst až plný květ)

Rovněž v okrese Prostějov zaznamenali první výskyt **plísně bramboru (*Phytophthora infestans*)**, a to 17.6. v katastru Šetovice. Na provozních plochách pod fungicidní ochranou jsou výskyty slabé, u drobných pěstitelů, kde se ochrana většinou vůbec neprovádí, nejsou výjimkou až střední výskyty.

Další ošetření pro okolí stanic Kujavy, Ostrava-Poruba, Otice, Pusté Jakartice a Věrovany se doporučuje v prodlouženém intervalu nebo až v době, kdy lze očekávat změnu počasí a příchod vydatnějších srážek. Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu ÚKZÚZ na adrese <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

Střední výskyty larev **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** zaznamenali v okresech Nový Jičín (Příbor), Olomouc (Holice u Olomouce) a Přerov (Osek nad Bečvou).

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 35–39 BBCH, listy pokrývají 50 % povrchu půdy až plodina úplně zapojena v porostu)

Až silné výskyty **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostech cukrovky byly zjištěny v okresech Opava (Dolní Benešov) a Prostějov (Výšovice, Žešov), a tak některé porosty musely být ošetřeny aficidy.

Do začátku sekundárního přeletu se považuje za škodlivé napadení 10 a více % rostlin řepy, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % rostlin.

CHMEL (RF 35–55 BBA, rostliny dosáhly 50 % výšky drátu až poupata v květenství prodloužená)

Díky fungicidnímu ošetření jsou výskyty **plísně chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** slabé.

Výskyty **svilušky chmelové (*Tetranychus urticae*)** jsou zatím slabé, ale počty postupně narůstají zejména na okrajích pozemků.

Jednou týdně se zjišťuje napadení listů, květů nebo hlávek chmele.

Za škodlivý se považuje výskyt 10 a více svilušek na jeden list nebo napadení 10 a více % květů nebo hlávek. Ošetření se signalizuje při zjištění prvních skvrn po sání svilušek na spodních listech.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Ve feromonových lapácích jsou stále ještě lokálně zjišťovány škodlivé výskyty obaleče jablečného a jabloňového, ojediněle ještě i švestkového.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 73–75 BBCH, druhý opad plodů až plod dosahuje asi 50 % konečné velikosti)

Střední napadení **strupovitostí jableň (*Venturia inaequalis*)** na listech jableň hlásili z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*)** na kmenech a větvích jableň byl zaznamenán v okrese Jeseník (Jeseník).

V období opadu plodů po odkvětu (fáze 71 BBCH – orientačně počátek až polovina června) se za škodlivý považuje výskyt kolonií vlnatky krvavé na 5 a více % kmenů.

Silné výskyty samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** zjištěné odchycem do feromonových lapáků byly zaznamenány v okresech Nový Jičín (Příbor, Štramperk), Olomouc (Vilémov u Litovle) a Přerov (Tučín).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Výskyty samců **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** zaznamenané odchycem do feromonových lapáků jsou lokálně silné v okresech Nový Jičín (Štramperk) a Olomouc (Vilémov u Litovle).

Přilet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 74 BBCH, velikost plodu do 40 mm)

Výskyty **rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*)** jsou lokálně až střední v okresech Jeseník (Javorník-Město, Jeseník), Olomouc (Náměšť na Hané) a Přerov (Skalička).

Preventivní opatření spočívají v prostorové izolaci od zdrojů infekce, pěstování odolnějších kultivarů a odrůd, případně odstraňování částí nebo celých napadených rostlin zimních hostitelů (jalovec). Chemická ochrana je rovněž preventivní, provádí se před květem hrušní, další ošetření v průběhu květu nebo těsně po odkvětu, případně třetí ošetření po 7–14 dnech.

Peckoviny

SLIVON (RF 73–76 BBCH, druhý opad plodů až plod dosahuje asi 60 % konečné velikosti)

Silný výskyt **suché skvrnitosti slivoně (*Stigmata carpophila*)** pozorovali v okrese Jeseník (Zlaté Hory).

Spíše ojedinělý silný výskyt samců **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** ve feromonových lapácích byl zaznamenán v okrese Nový Jičín (Štramberk).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠEŇ

Až silný výskyt **skvrnitosti listů třešně (*Blumeriella jaapii*)** pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Důležitá jsou preventivní opatření jako pěstování rezistentních odrůd a odstraňování opadlého listí. Hrozí-li silné napadení, fungicidní postřik se provádí 3–4 týdny po odkvětu a podle podmínek se jednou až dvakrát opakuje.

DROBNÉ OVOCE

ANGREŠT

Silný výskyt **padlí angreštu (*Sphaerotheca mors-uvae*)** zaznamenali na Olomoucku (Náměšť na Hané).

Při každoročním výskytu se provádí ošetření před květem a dvakrát až třikrát po odkvětu v intervalu 5–10 dnů.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek